

Redacțiune, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancoate nu se
primesc. — Manuscrise nu se
retrimitează.
INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Deika, Heinrich
Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppelitz,
Nachfolger; Anton Oppelitz, J.
Danneberg, in Budapesta: A. V.
Goldberg, Eckstein Bernat; in
București: Agence Havas, Suc-
cursale de Roumanie; in Ham-
burg: Karoly de Leemann.
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o colônă 6 cr. și
80 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarif și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
serie 10 cr. séu 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LVIII.

„Gazeta” iese în săptămânii.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din arară
și la dd. colectorii.
AMPANMENTUL PENTRU BRAȘOV
administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 80 etajul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dmsul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
séu 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 281.

Brașov, Mercuri, 20 Decembrie

1895.

Pornirea cea mai nouă.

Brașov, 19 Decembrie v.

Este foarte întristător, că multe din cele ce se petrec în sinul nostru și ce ating interese însemnate ale partidului nostru național, trebuie să le aflăm mai întâiu din foile unguresci. Aceste adeseori le scot chiar din țările române de dincolo, pe cari le primesc regulat, pe când noi nu le primim, afară de unul două, fiindu-le retras debitul postal pe teritoriul statului ungar.

Astfel am aflat și despre secuestrarea „Tribunei” din partea d-lui Dr. Rațiu, pentru o pretensiune, ce-o are față cu ea, mai întâiu din foile unguresci.

„Tribuna”, adevărat, că într'unul din numerele sale ultime, răspunzând la faimele colportate de foile maghiare, se silește a reduce afacerea pendentă la tribunalul civil din Sibiu numai la o „afacere de drept privat”, fără de „nici o însemnătate națională.” Dér faptele, ce nu se pot tăgădui, și la a cărora cunoștință am ajuns ulterior și noi, ne arată, că nu este așa și că divergența, ce s'a iscat între președintele comitetului și deținătorii actuali ai „Tribunei” este de-o natură mult mai gravă și atinge interese însemnate ale partidului nostru.

Acésta ni-au indicat-o nu numai faimele răspândite prin țiaristică, dér mai vârtos și ciudatul conventicul din Brașov, la care au acurs tot numai prietenii personali ai actualilor redactori ai „Tribunei” și care, precum s'asigură, se se fi ocupat serios cu cestiunea, ca Dr. Rațiu să fiă delăturat, deore-ce vederile lui nu se mai unesc cu acele ale d-lor Mangra, Russu-Șirianu, Slavici, Brote, Albin, cari dau și ađi direcția la „Tribuna.”

Cum-că în adevăr se trăcteză în cazul de față de ceva mai mult, decât de-o „afacere simplă de drept

privat”, cetitorii noștri se pot convinge dintr'un articol apărut în „Gazeta Poporului” din Bucuresci dela 16 (28) Decembrie a. c. și intitulat „Tribuna.”

Acest articol, deși nu este subsemnat de nimeni, nu pôte lăsa nici o îndoielă asupra originii și a autorilor lui, mai ales decât vom ave în vedere, că este, în același număr al „Gazetei Poporului”, susținut printr'o scrisoare semnată de S. Albin, care se ocupă de aceeași cestiune, adică de cauzele secuestrării „Tribunei”, și că acestei scrisori i-a premers cu-o și mai înainte o scrisoare „lămuritoare” a lui Eugen Brote.

Mai mult însă ne vom lămuri asupra originii acelui articol, decât ne vom reaminti, că în ierna anului 1894 d-l Ioan Slavici, tost director al „Tribunei”, a scris în „Correspondența Română”, — țiar politic, ce-l scoșese el în Bucuresci și care a răposat după o esistență de câteva luni — un articol cu aceeași tendință, în același spirit și sub același titlu, atribuindu-și șie-și și câtorva amici ai săi, cari p'atunci erau persoane și mai obscure ca acuma, meritul exclusiv, de-a fi ridicat la noi în Ardeal „spiritul național” și de-a ne fi învățat să facem politica înaltă și „chibzuită.”

Facem acésta constatare, nu pentru-că am avé obiceiul de-a căuta cu lumina pe cei ce scriu articole politice, ca să judecăm ceea ce scriu nu după valorea obiectivă, ci după preocupățiuni personale. Nu este obiceiul nostru, repetăm, de-a procede ast-fel, dér de astă-dată suntem nevoiți a pune în relief pe cei ce au dat informațiuni în cazul de față fôiei bucurescene, ca să se scie, că noi nu putem da nici o vină „Gazetei Poporului”, decât, în credința de-a folosi cauzei noastre, a dat loc unui articol, care judecat după adevărata lui valoare nu este decât un pamflet la adresa partidu-

lui național român de dincoace de munți.

Căci ce pôte fi alta, când se susține fără de nici un încungir și fără de nici o genă, că Ioan Slavici, cu adjutanții săi dela „Tribuna”, a fost acela, care a „imprimat „politicea națională” dela noi „timbrul său” și că el a fost acel nădravén politic, care a salvat poporul român din Ardeal și din Țera ungurescă de „nisse conducători, cari, prin acțiunile și purtarea lor compromiteau cauza națională, conducându-se de principiul, că Românii nu au nici un viitor și nici n'au sé-l caute.”

Ce pôte fi alta decât nu o insultă aruncată în fața partidului nostru național, când i-se impută bătrânului președinte al comitetului acestui partid o atitudine și o procedere atâta de nedemnă și de puerilă într'o afacere serioasă și de interes public, și când se suspitonéză intențiunile sale?

„Lămuririle”, ce le dă articolul amintit publicat în „Gazeta Poporului” și cari, după ce le-ai cetit, te lasă într'o nedumerire și zăpăcă și mai mare, plus că te revoltă prin cinismul lor, nu pot fi întrecute decât numai de „lămuririle”, ce le publică „Tribuna” de ađi și cari între toate pamfletele, câte au vëdut de doi-spre-dece ani lumina țilei în colônele acestei foi, este de sigur cel mai miserabil, cel mai cutezat și impertinent.

Dér despre acésta, cea mai nouă încercare stilistică a lui Ioan Slavici — căci stilul și multe altele îl trădeză — vom trata, după ce vom comunica cuprinsul „lămuririlor” din cestiune.

Eată articolul, din „Gazeta Poporului” dela 16 (28) Noembrie, despre care vorbim mai sus și care a fost publicat, ca răspuns la unele

faime răspândite de foile opoziționale cu privire la secuestrarea „Tribunei”:

„TRIBUNA”

S'a vorbit foarte mult și s'au spus foarte multe în timpul din urmă despre valorosul țiar român din Sibiu, a cărui sechestrare din partea d-lui Dr. I. Rațiu a emoționat dureros pe cea mai mare parte din lume. Credem că este bine să arătăm clar cum stau lucrurile într'adevăr cu acésta sechestrare, în speranța că ast-fel vom ajuta la mai grabnica limpedere a situațiunii, pe care nisce fabricanți de intrigi și răspânditori de calomii cêrcă s'o încurce și s'o facă inextricabilă prin machinațiunile lor.

„Tribuna” a apărut la 1884 și a eșit în contradicere cu voința comitetului național de pe atunci, care ținea să scotă densusul un țiar politic. „Tribuna” a fost rezultatul preocupărilor ce născuse în câțiva tineri deprimarea spiritelor în Ardeal și Ungaria, în urma acțiunilor politice ale comitetului de pe atunci, séu, mai precis, a lipsei de acțiune a comitetului.

Fundatorii „Tribunei” au fost următorii șese tineri români: d-nii Aurel și Eugen Brote, Ioan Slavici, Ioan Bechnitz, D. Barcian și D. Comșa.

Ideia fundamentală care-i călăuzea la întemeierea țiarului și care i-a condus în lupta lor de atunci până ađi a fost: *ridicarea spiritului național* între Români prin acțiuni energice, dér legale, prin stăruința asupra dreptelor revendicări ale Românilor cu speranța într'o bunală împăciuire, care să resolvăscă cestiunea romană pe temelul unei monarhii habsburgice puternice, care să fiă de altă parte raqim și pentru regatul român. Tot de-o dată ei respingeau dela sine cu energică politica iredentistă, și acésta respingere au avut ocaziunea să și-o manifesteze în mod public și luminos la 1886, când d-l Secășeanu și cei-lalți trimeseseră peste munți cunoscutul manifest tipărit cu litere roșii.

Dela 1884 până ađi „Tribuna” a trecut prin foarte multe greutăți. Grupul de tineri care o fundase nu s'a descurajat

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Mănăstirea Putna.

(Urmare).

Faptele până aci arătate, și anume: întâiu, fundațiunea cea bogată, cu care dotă Ștefan cel Mare mănăstirea Putnei, alcătuind o avere atât de însemnată, pe cât de însemnat este și beneficiul ei, — beneficiu nu numai pentru biserica gr. or. bucovineană și credincioșii săi, ci și pentru toți Bucovinenii, fără deosebire de confesiune*); a doua, dispu-

*) Fondul gr. or. dă pe an 80,000 fl. pentru toate școlile din țără, fără considerare la confesionalitatea lor, afară de acésta contribuiri concurențiale, ce le mai dă pentru toate școlile populare de prin comune, cari școle așșderea nu sunt confesionale. Și trec aceste contribuiri peste 20,000 fl. pe an. Apoi în anul 1859 a dat Statului un milion florinți ca ajutor în rebelul cu Italia, 50,000 pentru spitalul catolic din Ierusa-

narea marelui Domnitor, ca atât el, cât și membrii familiei sale să fiă înmormențați acolo, în mănăstirea Putna: aceste fapte, țicem, atribue mănăstirii Putna o superioritate morală peste toate mănăstirile, și încă nu numai peste cele din Bucovina, ci și peste cele din România, ba și din alte țări, — ér pe noi ne îndătoresc să studiăm mai cu de-amănuntul, cine a fost acel mare bărbat, nu numai ca principe domnitor al Moldovei, déră în totă însemnătatea sa și în motivele faptice ale acestei însemnătăți.

Toți istoricii nepreocupați spun, că principele Moldovei, Ștefan, care odihnesce în mănăstirea Putnei, primi numirea meritată de: „cel Mare”,

lim, 150,000 Voivodinei ca ajutor după devastările bisericilor din rebelul civil din 1848—1849, și pentru câte mai alte scopuri, nu ortodoxe séu confesionale dă séu mai bine se iau din fondul ortodox și până astăđi. — Aut.

din cauză, că în secolul XV, în care a trăit, a jucat și implinit în Europa un rol de tot mare, binefăcător, glorios și efectiv pentru creștinătate și civilizațiune.

Acésta afirmațiune, care se bazează pe motive firme și nerăsturnabile, vom documenta-o pe scurt, déră, după părerea noastră, pe deplin suficient.

După cum se scie, regatul învecinat al Poloniei, mai ales pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare, nu prea era afabil principatului Moldovei. Tocmai din cauza acésta vom cita mai întâiu pe *Dlugos***), istoricul

** Despre acest Dlugos, contimporan al lui Ștefan cel Mare, un bărbat ingenios și devotat patriei sale, cărui de cătră regele séu fură încredințate misiuni foarte grele și importante, a scris historiograful Bernard Chodzko în „Nouvelle Bibliographie Generale”, a fraților Didot, următoarea schiță biografică:

„Il consacra vingteinq ans de travail a son principal ouvrage, et comme

aprețiat de toți savanții, care ca Polon, din regatul Poloniei, judecă pe Ștefan cel mare cu bună sémă imparțial. Acest Dlugos în opul séu „Historia polonică” (de Ștefan Voievoda) țice:

O, virum admirabilem, heroicis Du-

témoignage de son impartialité, il le soumit a la critique des professeurs de l'Université de Cracovie. Il passe tout en revue: le roi, les magistrats les plus élevés, les citoyens, le clergé paraissent devant lui comme, devant un tribunal... Et c'est a cause de cette sincérité, que son ouvrage est resté en manuscrit deux cens trente-et-un ans. *Il est le premier, qui ait donne a l'histoire un caractere de vérité.*”

Pe romănesce:

„El țerfi două-țeci și cincî de ani la lucrarea sa principală și, ca dovadă de nepărtinirea sa, el o supuse la critica profesorilor Universității din Cracovia. El trece toate în revistă: regele, magistrații cei mai înalți, cetățenii apar înaintea lui ca înaintea unui tribunal... Și din cauza acestei sincerități, opera sa a rămas în manuscris două sute trei-țeci și unul de ani. El e cel dintăiu, care a dat istoriei un caracter de adevăr.”

nică față cu bănelile calumnioase ale protivnicilor, nici față cu loviturile Ungurilor, și și-a urmărit cu hotărâre acțiunea întreprinsă. Ei au avut fericirea să vadă, ca urmare a luptei ce duceau, stringându-se în jurul lor și al dijarului lor tot mai mulți aderenți din popor, până când au ajuns să imprime politicii naționale timbrul lor și să vadă „Tribuna“ proclamată dijar al partidului, al națiunii, în anul 1890.

Bine întărită prin situațiunea nouă, ce-și crease prin propria sa vrednicie, „Tribuna“ a știut să facă din anii 1891—94 o epocă de culminațiune a politicii sale.

Nu mai de ajutorul ei și al întrepizilor ei luptători s'a putut salva poporul de nisele conducători, cari prin acțiunile și purtarea lor compromiteau cauza națională, conducându-se de principiul că Românii n'au nici un viitor și nici n'au să-l caute. D-l Babeș și cei-lalți fiind înălțurați, tinerii fondatori ai Tribunei, ajungând arbitri ai situațiunii politice, puseră în fruntea comitetului național pe Dr. I. Rațiu, care de mai mult timp se desintereșase de greutățile luptei. Grație acțiunii fondatorilor Tribunei, ajunsși la cârma afacerilor naționale, s'a putut îndeplini și vechia și importanta idee politică a ducerii memorandumului la monarch. Ce a urmat de atunci se știe de oătră toți.

Fundatorii „Tribunei“ organizaseră institutul tipografic și dijarul ca societate pe acțiunii. Cele mai multe acțiuni fuseseră subscrise de cătră ei și amicii lor politici. În 1888, patru ani după întemeierea „Tribunei“, d-l Al. Mocioni subscrie și d-sa un număr de acțiuni și intră astfel între conducătorii dijarului; fundatorii „Tribunei“ credeau bine să atragă în cercul lor de acțiune toate elementele ce se puteau spera ca bune de luptă în folosul mișcării naționale. În 1891 d-l Mocioni a plecat din comitetul de administrațiune al Institutului, și prin retragerea acțiunilor sale, a provocat lichidarea Institutului și a pus un moment în cumpănă existența „Tribunei“. D-l Mocioni intrase la „Tribuna“ cu rezerve și a eșit dela „Tribuna“ cu intenția de a răsturna totă acțiunea, ce ea o făcuse.

Lichidarea Institutului tipografic putea face să treacă „Tribuna“ în cine știe ce mână și o putea chiar face să dispară. Deja Ungurii se bucurau prin presa lor, că s'a terminat cu epoca „Tribunei“. Atunci foștii fondatori ai dijarului au impus orecum unuia dintre ei, d-lui Eugen Brote, îndatorirea de-a mântui situațiunea și i-au cerut să ia asupra sa Institutul și „Tribuna“.

În 1893 d-l Eugen Brote a trebuit să părăsească Ardealul și s'a stabilit la București. D-sa rămăsese însă proprietarul dijarului. În combinațiunile politice ale guvernului trecut a intrat, pe la sfârșitul aceluiași an, necesitatea ca d-l Brote să părăsească

proprietatea. S'au început atunci presiuni guvernamentale de aici asupra omenilor de dincolo și, curând după ce a făcut unele legături cu d-nii Taohes Ionescu și N. Filipescu, d-l Dr. I. Rațiu a cerut însuși dela d-l Brote să lase altcuiva dijarul. Într'aceleși timp, guvernul unguresc suspendase foia. Cu toate că i-se făcuseră două oferte de cumpărătoare a dijarului, d-l Brote, cedând ideei d-lui Dr. Rațiu și celorlalți, a stăruit însă ca dijarul să treacă în proprietatea comitetului național.

Îndată ce însă acest comitet a perdut posibilitatea de a se reprezenta ca persoană de drept înaintea legilor, susținerea „Tribunei“ în formă de proprietate privată a fost incredințată d-lui Liviu Albini, om în care și fostul comitet și d-l Brote aveau deplină încredere.

Când osândiții în procesul Memorandumului au fost grațiați și au eșit din temniță, d-l Dr. I. Rațiu a pus d-lui L. Albini alternativa: să facă o cesiune de drept lăsându-i lui personal proprietatea institutului și dijarului, său să plătească o sumă de 19.500 florini.

Pe ce temei?

Când d-l L. Albini fusese introdus ca proprietar al institutului și al dijarului, d-sa dăduse un act fictiv, prin care recunoscuse, că ar datori sub anumite condițiuni 19.500 fl. d-lui Dr. Rațiu, care dăduse în schimb un alt act, foarte real acesta, recunoscând, că d-sale nu i-se datăresce această sumă.

În virtutea aceluiași act fictiv ridică d-l Dr. Ioan Rațiu pretențiunile sale. Cum era firesc, d-l L. Albini, cunoscându-și datoria de a salva nu numai situația materială, ci și independența dijarului național, a refuzat să le satisfacă. Atunci d-l Dr. I. Rațiu s'a adresat tribunalelor și a obținut dela ele, până la judecarea acestui diferend ce ordine civilă, un sechestru asigurator.

Etă cum stau lucrurile. Sechestrul a fost pus în ziua de 6 (18) Noembrie. Mulți cunoscându-l de îndată; d-er am crezut bine să tăcem, fiă pentru-că speram o aplaudare a neînțelegerii. fiă pentru-că procesele civile ale omenilor de dincolo nu prezintă un deosebit interes pentru cei de aci. Alt-fel au crezut însă calumniatorii și bârâfitorii, cari au vrut s'arunce, cu acest prilej, cu tină în unii din cei mai buni Români.

E trist.

În legătură cu acest articol a mai apărut în același număr al „Gazetei Poporului“ sub titlul „Încă o lămurire în cesiunea națională“ o scrisoare subsemnată de Sept. Albini, (numit în introducere „secretarul comitetului național de dincolo“) în care acesta între altele dăce cu privire la sequestrare:

„În cât privește afacerea sechestrării Tribunei, cred că nici d-l Dr. Ioan Rațiu nu va susține, că a făcut acest pas de temă, că amicii mei și eu vom abusa de „Tribuna“ pentru a suprima mișcarea națională. O cred cu atât mai mult, cu cât este absurd a presupune, că d-l Dr. Ioan Rațiu a recurs contra noastră la ajutorul tribunalelor unguresci, pentru-ca să ne împiedice, cu acest ajutor, de a ne împăca cu Ungurii. Sechestrarea „Tribunei“ constituie în tot cazul o dovadă că în comitetul național nu mai există vechea armonie și unitate de vederi; cauzele divergențelor ivite sunt însă cu totul altele și sper, că în scurtă vreme se vor da toate la lumină. De-ocamdată mă mărginesc a arăta, că conflictul n'a fost provocat din partea noastră, că n'am dat noi prilej să se producă, și nici nu puteam da, după ce „tribuniștii“, contra cărora a început d-l Dr. Ioan Rațiu această regretabilă acțiune, sunt aceia cari au promovat mișcarea națională peste munți și au purtat luptă în cele mai grele timpuri fără concursul d-lui Dr. Ioan Rațiu.“

CRONICA POLITICĂ.

— 19 Decembrie.

„Budapester Tageblatt“ afirmă a fi informat, că în 27 o. și alaltăeri s'au născut viue debateri în clubul partidei guvernamentale asupra articolului de Crăciun al contelui Apponyi. O mică parte dintre cei prezenți, toți membri ai așa numitei clică țiszvistă, se fi fost de părere, că nici într'un cas se nu se primescă propunerea lui Apponyi. Cea mai mare parte a partidei, din contră, e de părere, că guvernul și partidul guvernamental numai și-e însuși și-ar strica prin respingerea propunerilor lui Apponyi, de-orece partida liberală printr'un astfel de fapt ar dovedi, că ea desconsideră celea mai primitive concepte de drept și lege. În fine numitul dijar dăce, că br. Bauffy de sigur va atinge în vorbirea sa dela anul nou tema sulevată de contele Apponyi, și nu va fi neinteresant a afla, că ore urmază ministrul președinte curentului majorității său al minorității din partidul guvernamental.

*

Din incidentul conflictului anglo-american, cunoscutul scriitor rus Belomcr publică în dijarul „Grazdanin“ un articol, în care își desvôltă tema sa de predilecție, că adevă Rusia are neapărată necesitate de a-și crea o mare flotă de încrucșători. „Anglia“ dăce autorul articolului „nu este de loc în stare de-a cauza ceva daună Americii, și ori cât de mari puteri posedă, totuși nu e în stare să bombardeze țărmurii Statelor Unite. Acestea însă din contră pot să bată pe toate mările, năile de comerț engleze și pot astfel nimici pe dușman. Dacă Anglia îi va face acum con-

cesiuni republicei nord-americane, atunci își va descoperi prin această parte slabă, și în cazul acesta nu va mai fi nici o îndoială despre modul, cum va trebui să-și întrebuinteze Rusia bugetul ei de marină“. În fine d-l Belomcr produce tot felul de dovești, că panteratele n'au nici o valoare pentru Rusia, ci ei îi trebuiesc neapărat încrucșătoare.

Apponyi și milenul.

În legătură cu revista noastră din numărul de ieri, privitoare la propunerea de pace a lui Apponyi, aducem astăzi pasagiile mai interesante din articolul său de Crăciun din cuvânt în cuvânt. Etă-le:

„Baza existenței noastre de o mie de ani este libertatea constituțională, dreptul națiunii de ași conduce ea însăși destinele. Acestea însă printr'un grad de volnicie și arbitriu al puterii, ca și care n'am cunoscut până acum, se prefac într'o minciună perpetuă. O parte a națiunii, adevă minoritatea din parlament, e împedează de-a gusta drepturile constituționale; chiar autoritățile, a căror chiămare ar fi să eșecute legile și să supravegheze ca acelea să fiă strict observate, calcă în picioare legile, și acum cu violență, acum cu putere vulnică, ba câte-odată chiar și cu crușime îi răpesc cetățenului drepturile sale legale. Nu există nici un remediu legal contra acestui fapt, și înzadar am apelat până acum la iubirea de dreptate a majorității... E deci de mirat, că în luptele noastre politice domină vocea urei, a neimpăcării?“

D-er discordia între politicieni e încă o mică parte a rului; mai fatală este influința ce o exercită încălcările de drept ale organelor oficioase asupra respectului de legi și asupra patriotismului masei populare. Neutra, Stampfen, Gratt! Ce fel de învătăuri se tragă masele — și mai ales masele slovace — dela aceste eminente academii de drepturi și academii de stat? Sermanul popor suferă, și ascultă și mai departe de autoritățile sale, d-er de ce? Pentru-că cu cose și cu cionage nu se poate opune pușilor-Mannlicher. Motiv moral de-a asculta nu mai poate avé, d-er are trică, și această mereu creșce. După astfel de experiențe ar fi ridicol a mai vorbi de stimă și iubire.

Astfel se olătină puterea morală a națiunii, astfel dispare sub domnia acestor elemente simțul solidarității naționale, și în locul ei se virășce răboiul civil în inimă. Întăntea ochilor masei se usurpă și se nimicesce Majestatea legilor, concepte de drept se confundă în capetele omenilor simpli, patria se schimbă într'o temniță, autoritățile i se par a fi tirani și reprezentanți ai dreptului pumului, față cu care ei așteptă momentul, când vor apuca să fiă mai tari.

Și mai încolo:

„Luptele tale contra Turcilor necredincioși, dușmanii comuni, ce le-ai purtat tu până acum cu atăta înțelepciune și cu atăta vitejie, au mărit (addiderunt) așisdere într'atâta strălucirea numelui tău, în cât astăzi ești în gura tuturor și de toți laudat.“

Dacă credem, că sunt de-ajuns cele ce am auzit acum despre Ștefan cel Mare spre a dovedi însămintatea lui cea mare și rolul său glorios, ce l'a jucat în Europa în secolul al XV-lea, urmază clar, că și locul, unde odihnesce acest bărbat glorios și pentru întreaga Europă bine meritat, merită și reclamă așisderea o vadă și respectabilitate obștească și deosebit de mare.

(Va urma).

cibus, quos tantopere admiramus, nihilo inferiorum, qui sub nostra aetate, tam magnificam victoriam inter Principes mundi primus ex Turco retulit! Meo iudicio dignissimus, cui totius mundi Principatus et imperium et praecipue munus Imperatoris et Ducis contra Turcum, comuni Christianorum consilio consensu et decreto, aliis Regibus et Principibus catholicis in desiderium et voluntates aut in bella civilia resolutis, committeretur“.

Pe românesce:

„O, bărbat vrednic de totă admirarea, întru nimic mai inferior, decât ducii eroici, pe cari noi atât îi admirăm, care a raportat în timpurile noastre cel dintăiu între principii lumii o victorie atât de măreță asupra Turcilor; după judecata mea, este el cel mai vrednic, căruia să i-se încredințeze stăpânirea și împărăția întregii lumi și mai ales sarcina de Comandant și Duce în contra Turcilor, cu înțelegera, învoirea și hotărîrea obștească a creștinilor, pe când ceilalți regi și principii catolici se istovesc în trândăvia și desfrânări, ori prin rescôle civile.“***)

Ar fi de-ajuns, pentru a recunoșce valoarea morală a Principelui Ștefan cel Mare, și numai cele citate din péna istoricului acestuia, între toți savanții renumiți, și de obștimea erudită prea aprețiat, care pe Ștefan cel Mare de bună sémă îl judecă imparțial. Ar fi de-ajuns, dăcem, și numai ceea ce spune péna acestui istoriograf în spirit și în termeni aprópe ditirambici despre Ște-

***) Sultanul Mohamed II, care e de istorie știut, că a fost spaima Europei, când plecă cu o armie mai de 200,000, mare parte ieniceri, va să dăce, după conceptele timpurilor de față, Bașibozucii asiaticii..., în ura și orgoliul său satanic în contra creștinismului, dișe odată căpitanilor adunați în jurul său: „Merg prin Viena, unde pe domul lui Ștefan am să pun semi-luna, și de-acolo voiți trece la Roma, unde pe altarul bisericii S-tului Petru, catedralii supreme a lumii creștinesc, am să dau ovels cabului meu“. Sumețul barbar își făcuse însă socotela fără — Ștefan cel Mare.

fan cel Mare, d-er să auzim totuși și pe alt-cineva, căruia nici atăta imparțialitate cu bună sémă nimeni nu-i va imputa, cătă pôte ar fi ore-cine și din ore-cari cauze aplecat să impute unui istoric renumit, însă profan, precum e renumitul Dlugos. Să auzim pe însuși Capul întregii biserici catolice apusene, pe Papa Sixt al VI-lea, așisderea contimporan al Principelui Ștefan cel Mare, care pe la sfârșitul secolului al XV-lea îi scrisese acestuia între altele și următoarele:

.... „Propter tuam excellentem virtutem et praclarum in Republica christiana meritum“..

Și apoi mai departe:

Res tuae contra infideles Turcos, communis hostes, sapienter et fortiter hactenus gestae, tantum claritatis tuo nomini addiderunt, ut in ore omnium sis et consensu omnium plurime lauderis“.

Care pe românesce va să dăce:

„Pentru escelentele tale virtuți și meritele tale renumite în statul creștinesc“....

Și pe acest succes al unei neasemnavere desvoltării de puteri naționale să-l srbăm noi cu *mare plăcere, cu mare pompă și cu mai mare sinamăgire?*

Intréga pressă maghiară se ocupă cu enunțările de mai sus ale contelui Apponyi, și „*Bud. Tagblatt*“ afirmă, că impresiunea pe care a esercitat-o articolul de Crăciun al lui Apponyi asupra opiniei publice, se pôte aseména cu acea impresiune adéncă și neperitoare, pe care a produs-o la timpul sêu articolul de Pasci al lui Francisc Deak.

Etă ce dice la gestiunea sulevată de Apponyi țiarul „*Festi Napló*“, țiar care stă mai aprópe de guvern, decât de opoziția:

Stăm în preajma marel srbări a existenței nóstre naționale de o miă de ani, și această serbare voim s'o sêvăřșim înaintea ochilor întregi lumii civilizate. Să judecăm însé în mod nepreocupat.

Óre se potrivește viața acésta publică dărăpănată cu serbarea milenară? Și parlamentul acesta, al cărui cerc e greu de invective, este el un parlament potrivit pentru mileniu? Și Ungaria acésta, — ai cărei fii de limbă ungară trăesc în dușmăniă și se defăiméază unii pe alții, în loc așii întinde mâna pentru suprimarea urei de naționalitate; și ai cărei fii de limbă ungară nu precugetă, că atunci, când noi pretendem dela naționalității respect față de națiunea nóstră, trebuie să premergem cu esemplu bun — este acésta Ungaria dêmná și în stare de-a reclama simpatii și stima stréinatății? Nu trebuie să ne temem, că în fața acestor raporturi publice, stréinatatea va primi impertinența, că Ungaria n'ar fi putut exista o miă de ani între astfel de stări publice?

Astfel de întrebări nu trebuie evitate, și de aceea nici nu ne este permis a face recriminațiuni. Înaintea nóstră zace un ofert concret. Cea mai mare potență a opoziției îmbiă pace națiunii. Și condițiunea, care se léga de acest ofert, nu pôte fi numită nici esagerată, nici tirană. Noi din parte-ne susținem, că respingerea propunerii de pace ar fi un nonsens logic și o imposibilitate morală. Și acésta părere, intru cât șcim, o nutrește și „majoritatea majorității.“ Ce se ține în fine de guvern, acesta nu pôte dori un război, care ar degrada națiunea, până când pacea îmbiată e în stare să preamărească patria ungară, care există de o miă de ani.

Croații și pactul austro-ungar.

Acum au început și Croații să ia poziția față de reînnoirea pactului între Austria și Ungaria. La invitarea camerei comerciale croate s'au întrunit țilele trecute reprezentanții bancelor locale din Agram într-o conferență, pentru de-a desbate special gestiunea *reînnoirii privilegiului de bancă*, și pentru de-a formula postulatele regatului Croația în acésta direcțiune.

Postulatele sunt parte de natură politică, parte economică, și sunt aprópe congruente cu postulatele tot de acésta natură formulate la timpul sêu de regatul Boemiei.

Raportorul Milan Kresici espuse punctul de vedere al camerei în acésta gestiune, cetind un elaborat al camerei comerciale croate. Din acel elaborat estragem următoarele:

Camera în principiu se declară *pentru* prolongirea privilegiului, dér — recomandă unele modificări privitor la *poziția de drept public și economică a Croației*. Amintutele modificări se pot reasuma în următoarele puncte:

- 1. Banca între granițele croato-slavone să funcționeze în *limba croată* și firma banchei de asemenea să se înprotocoleze în limba croată.
- 2. În directoriul băncii să fiă și să aibă vot și un *membru croat*, pe care să-l numescă guvernul croat.
- 3. Bancnotele să fiă provédute și cu *text croat*.
- 4. Pentru bancnote, pe care banca

le emite peste suma normată prin lege, să se plătescă o dare de 5%.

5. Filialele de bancă croate să fiă împărțite de o *dotățune* mai mare ca până acum.

Punctele acestea au fost unanim primite de reprezentanții bancelor din Agram, și pe lângă acestea ei hotărără să se mai înființeze în Croația o a *treia filială* a băncii, și adecă în *Semlin*.

SCRIRILE ȚILEI.

— 19 (31) Decemvre.

Guvernul și funcționarii administraițivi. Se șcie, că după tóte probabilitățile, alegerile din acest an ale funcționarilor administrativi vor fi cele din urmă, ocazi în curénd are să se introducă administrația de stat, după care funcționarii comitatelor nu vor mai fi aleși, ci *numiți* din partea guvernului. „*Pol. Corr.*“ din Viena e informată, că guvernul va numi funcționari tot dintre acei indiviți, cari au reeșit la alegerile de acum. Guvernul mai intenționéază apoi, după informațiunile numitei foi, să îmbunătătescă sörtea funcționarilor administraițivi în mod radical, mărindu-le salariile. În vederea acestora e ușor de înțeles, pentru-ce la recentele alegeri au fost scoși din post și dintre puținii funcționari români, căți îi mai avem...

— 0 —

In pragul anului milenar. Cu sfirșitul țilei de astăzi, 31 Decemvre st. n., Ungurii srbéază implinirea mii de ani dela venirea lor din Asia. Astăzi după amézi la 4 óre s'au făcut în bisericile din Budapesta rugăciuni festive de mulțumită, ér în țorii țilei de mâne tóte clopotele din capitala ungară vor anunța aurora anului milenar.

— 0 —

Reuniunea femeilor române din Zărnești și jur invită la balul ce se va arangia Marți în 26 Decemvre st. v. (a doua zi de Crăciun) în sala edificului școlar din Zărnești. Inceputul la 8 óre sêra. Prețul de intrare la bunăvoiața P. T. publicului. În numele Reuniunei: Comitetul arangiator.

— 0 —

Sdrobită de tren. Vêduva Maria Drăgănescu din comuna Șoimuș comitatul Aradului s'a dus în 26 l. c. între 5 și 6 óre sêra din Lippa la Șoimuș. Fiind întunerec nefericita femeia n'a putut vedea trenul, care se apropia și nici mașinistul n'a vêdută-o. Ast-fel când voi femeia să trecă peste calea ferată, trenul în iuțimea sa a apucat-o și a sdrobit-o în bucăți.

— 0 —

Concert. Mâne, Miercuri în 1 Ianuarie 1896 va da musica orășenescă un concert în restaurațiunea Lauritsch (Redută). Inceputul la 8 óre. Intrarea de persoană 30 cr.

— 0 —

Societatea sodalilor români din Brașov invită la *Producțiunea și petrecerea colegială*, ce-o va da Lună în 25 Decemvre v. c. țiu de Crăciun, în sala Hotelului Central „Nr. 1“. Inceputul la 7 óre sêra. După producțiune urméază dans. Intrarea de persoană 80 cr. Bilete se pot căpéta la D. D. Eremias, la Librăria Nicolae Ciurcu, la Casina română și sêra la cassă. Ofertele marinimóse se vor ohita în public.

Programul: 1) Musica; 2) „Sânta ții de libertate“, marș de N. Popovici, esecutat de Corul Sodalilor; 3) „Tata și fiul“, dialog de I. Mureșianu, declamată de C. Voicu și N. Loga; 4) „Hora Severinului“, esecutată de Corul Sodalilor; 5) Musica. Urméază apoi „Ginerile lui Hagi Petcu“, comedie în 2 acte de V. Alexandri. Persónele vor fi reprezentate prin d-nii: G. Purcărea, I. Furnică, N. Grindu, I. Ardelean, d-sóra E. Balea, d-nii: G. Loga, C. Sibian, N. Stinghe, G. Căpățină și N. Ardelean.

— 0 —

Călindarul Plugarului pe an. 1896, redactat de d-l I. Georgescu, se pôte căpéta dela Tipografia „*A. Mureșianu*“ din Brașov cu prețul de 25 cr., (trimis cu posta 30 cr.) Dela 10 esemplare comandate de-odată, unul se dá rabat. E unul dintre cele mai bogate și mai eftine călindare românesci,

conținénd material bogat atât economic, cât și literar, fôrte variat și instructiv și de petrecere. E întocmit anume pentru trebuințele plugarilor, cari în acest călindar găsesc o călăuză credincioasă pentru tóte trebuințele lor.

Nou abonament
la
GAZETA TRANSILVANIEI

Cu 1 Ianuarie 1896 st. v.
se deschide nou abonament la care invităm pe toți amicii și pri-jintorii țilei nóstre.

Prețul abonamentului

Pentru Austro-Ungaria:		
pe un an	12 fl.
pe șese luni	6 fl.
pe trei luni	3 fl.
Pentru România și străinătate:		
pe un an	40 franci
pe șese luni	20 „
pe trei luni	10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:		
pe un an	2 fl.
pe șese luni	1 fl.
Pentru România și străinătate:		
pe un an	8 franci
pe șese luni	4 „

Abonarea se pôte face mai ușor prin mandate postale.

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei“.

Dela comună.

Ședința din 30 Dec. 1895 se deschide de cătră primarul substituit cu împărășirea, că ministrul de interne, în urma deselor ursorii, nu se află îndemnat a aproba *statutul abatorului* nici definitiv, nici provisoric, până nu se vor termina unele pertractări cu diferite ministarii.

Dr. Carl Lurtz intréba pe primar, dacă nu află consult a aduce la cunoșcința comunității concludesle eseutate și neeseutate? — Primarul promite a veni cu o propunere în privința acésta.

Urméază ordinea țilei:

- 1) Se aprobă statutul despre manipulara banilor, cari intră la magistrat. După acest statut, primarul se dispensează de primirea și manipulara banilor, punéndu-se acésta în sarcina ampioiaților de cassă.
 - 2) Cererea vêduvei Iohanna Reinisch pentru un ajutor pe sêma fiului sêu bolnav (alienat), se amână până când fisticul orașului va da un raport despre starea bolnavului.
- Punctele 3 și 4 nu se pot pertracta, nefiind membri în numărul recerut de lege.

Mulțumită publică.

Rêșnov, 17 Decemvre n. 1895.

D-nii *Papp Istvan & Fii*, proprietari ai fabricii de postav din comuna nóstră, urmând frumosului obicei practisat de d-lor de câți-va ani înóce, au dăruit și în anul acesta o anumită cantitate de postav pe sêma copiilor sêrman, cari cercetéază școala nóstră română. Subscrisul, încredințat cu distribuirea materiei, îmă implinesc plăcuta datorință de a esprima pe calea acésta deplină mulțumită generoșilor donatori în numele celor 10 copile mai sêrmene, cari s'au împărțășit de darul d-lor. Cerul să le răsplătescă; ér ecoul plăcerii și satisfăcțiunei nevinovate să stărnescă în inima d-lor aceleși sentimente pentru fapta-le creștinéscă!

I. Teculescu,
presbiter.

DIVERSE.

Conservarea cărnei prospete. O descoperire epocală a făcut prof. Dr. Rudolf Emeric privitor la conservarea cărnei prospete. Amintitul profesor a proces fôrte simplu. El a luat adecă un bou, o ôie și

un porc, și după ce le-a tăiat, fără a mai fi ele îmbucătățite, le-a acățat în apropierea unui cuptor încălțit. Carnea acestor animale fiind esaminată după timp de mai multe luni s'a aflat de tot prospătă, așa încât s'au putut pregăti din ea bucatele cele mai delicioșe. Mai mulți colegi de ai profesorului Emeric au luat parte la prânțurile, pe care acesta le-a dat, oferindu-le bucatele pregătite din carnea conservată în modul amintit, și aceia toți au confirmat, că bucatele au fost fôrte gustóse.

Entusiasmul periculos. Maximilian Robespierre, unul dintre cei mai grozavii bărbați dintre teroriștii revoluționarii franceși, ținu odată la clubul Iacobinilor o vorbire despre libertate și egalitate și despre drepturile și datorințele ómenilor. Insufletirea, entusiasmul, cari urmau vorbirii, fură atât de mari, încât când oratorul ceru o cabrioletă spre a merge acasă, șapte tineri deshămară caii și vorără să porțe în triumf, pe stradă, pe eroul țilei. Robespierre sári atunci în sus și ținu poporului adunat o a doua vorbire despre drepturile și demnitatea ómenilor, ordonă să fiă arestați cei șapte tineri, pentru-că au călcat în picioare libertatea omului, demnitatea lui, făcéndu-se vite de povară — și de-órece ei pentru acésta nu mai meritau să trăescă, porunci să fiă trași înaintea tribunalului revoluționar; toți șapte fură condamnați la mórte. Istorióra acésta e pe deplin adevérată, de ar fi însé chiar și numai o anecdotă de necređut, totuși ea caracteriséază fôrte nimerit pe bărbatul fanatic în aplicarea teoriilor sale, bărbat, care ca și atăția de tēpa sa, a rêsărit din pământul muiat în sânge al revoluțiunei.

Pescii și înghețul. Mulți cred, că dacă urméază un îngheț repede, pescii și tóte ființele vêtuitoare din riuri se prăpădesc. Acésta însé nu este adevérat. În vêtatul frances, Paul Regnard, a făcut de curénd o probă fôrte interesantă în privința acésta. El puse într-un vas cu apă mai mulți crapți și lăsă apoi apa să stea la frig, așa că temperatura apei ajunse la punctul, unde începe să înghețe. Atunci vêdu, că crapii încep să adormiteze și că boturile lor se mișcă fôrte încet. La un frig de două grade, pescii cădură într-un somn adênc, însă n'au înghețat, ér când frigus a fost de trei grade nici un semn de viață nu se mai vedea la pesci, dér nici atunci ei nu erau înțepeniți. Acum începú puțin câte puțin să încăldescă apa și atunci vêdu, că pescii numai decât începură a invia și a inota, așa că nu se vedea la ei nici cel mai mic semn, că dóră ar fi suferit. Acésta este o dovadă, că în mările polare, a căror temperatură niciodată nu scade sub un frig de 3 grade, trăesc ființe vêtuitoare chiar și când gerul e mai teribil.

Literatură.

A apărut fascicoul 12 al revistei de arte „*Allgemeine Kunstdnachrichten*“ cu un cuprins bogat și instructiv. Acésta revistă se estinde asupra tuturor ramilor artelor frumóse, și e edată de Dir. Rud. Kaiser, cu concursul celor mai valoroși scriitori germani, ca Brausewetter, Basedow, Dietz, Helm, Wartenege, Wilbrandt, Polko, conte Stadion etc. Prețul abonamentului pe an 2 fl. 50 cr. Apare în fiecare lună odată. Administrațiunea: Viena, VII, Zieglergasse 29.

In tipografia „A. Mureșianu“ din Brașov a apărut: *Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, vierit și pădurit, de Ioan Georgescu*. O carte fôrte folositoare pentru plugari, scrisă în stîl ușor de priceput. Cartea are 136 pag. și costă 25 cr. De vândare la tipografia A. Mureșianu în Brașov, și la librăria d-lui Nicolae Ciurcu, Brașov.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Cursul la bursa din Viena.

Table of stock exchange rates for Vienna, dated Dec 30 1895. Includes entries for gold rent, silver rent, and various bonds.

Table of exchange rates for German imperial marks, London, Paris, and Italian notes.

Cursul pietei Braşov.

Table of market prices in Braşov, dated Dec 31 1895. Lists prices for various commodities like flour and oil.

Advertisement for Vinnador wine, featuring a logo and text: 'Comerciu en gros de Vin Spaniol VINNADOR Hamburg. Viena. Astupat cu capse tipărite roşu.' Includes details about the product and where to buy it.

Advertisement for Alfred Fischer jewelry, featuring an image of a pocket watch and text: 'Adevăr! Neintrecută şi în lumea întreaga mare senzaţie au făcut Colectia-Austria...'.

Advertisement section titled 'Anunţuri' (Announcements) with sub-sections for insertions and subscriptions.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octombrie 1895.

Main railway schedule table with multiple sections: Budapesta-Predeal, Ghiriş-Turda, Copşa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraş, Simeria-Hunedoara, Brasov-Zerneşti, Mureş-Ludoş-Bistriţa, and Arad-Timişoara. Each section lists train numbers, destinations, and departure/arrival times.

Nota: Orele însemnate în stânga staţiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus.